

Veilige hechting met ouders, leerkrachten en school, sociale cohesie op school en etnische vooroordelen bij Vlaamse jongeren

---

Sinds de Tweede Wereldoorlog is Vlaanderen een multiculturele samenleving geworden. Deze evolutie ging gepaard met een toename van studies naar de attitudes van de Vlamingen tegenover etnische minderheden (Billiet & Witte, 1995; Witte, 1999). Bestaand onderzoek focust echter vooral op de negatieve gevolgen van etnische vooroordelen voor het welbevinden en zelfvertrouwen van minderheden (Sierens et al., 2006; Wong, Eccles, & Sameroff, 2003). Het weinige onderzoek dat de determinanten van etnische vooroordelen onderzoekt, beperkt zich vaak tot individuele, sociodemografische kenmerken (Vervoort, Scholte, & Scheepers, 2008). Bovendien is het merendeel van het onderzoek naar etnische vooroordelen gericht op de Amerikaanse context. Deze studie wil een bijdrage leveren aan het onderzoek naar determinanten van etnische vooroordelen door tegelijk te focussen op het individueel gevoel van hechting en de sociale cohesie op school bij Vlaamse leerlingen uit het secundair onderwijs.

Bowlby's hechtingstheorie (1969) stelt dat kinderen die zich veilig gehecht voelen bij bepaalde actoren, zoals ouders, leerkrachten en school, meer empathisch, medelevend, zorgzaam, altruïstisch en tolerant zijn dan onveilig gehechte kinderen (Mikulincer & Shaver, 2005). Bovendien toont onderzoek aan dat veilig gehechte kinderen minder etnisch bevooroordeeld zijn (Dalal, 2006; Mikulincer & Shaver, 2005). We verwachten daarom dat een groter gevoel van veilige hechting met zowel de ouders (H1a), leerkrachten (H1b) als de school (H1c) gepaard gaat met minder etnische vooroordelen bij Vlaamse jongeren. Naast het individueel gevoel van hechting, kan ook de sociale cohesie binnen een school gerelateerd worden aan etnische vooroordelen van leerlingen. Het "school-als-gemeenschap-perspectief" ziet de school als een plaats waar leerlingen zich gesteund en gerespecteerd voelen (Author et

al, 2012; Libbey, 2004), wat dan weer geassocieerd wordt met meer empathie, respect voor anderen en sociale vaardigheden van de leerlingen (Battistich, Solomon, Watson, & Schaps, 1997). Daarom verwachten we dat leerlingen in scholen waar een gedeeld gevoel van veilige hechting met de school bestaat onder de leerlingen, en waar er dus sprake is van sociale cohesie, minder etnisch bevooroordeeld zullen zijn (H2). Er wordt in deze studie gecontroleerd voor etnische schoolcompositie en enkele individuele kenmerken die vaak gerelateerd worden aan het al dan niet hebben van etnische vooroordelen.

Om dit alles te onderzoeken, maakten we gebruik van de data van het RaDiSS 2-onderzoek (Racisme en Discriminatie in Secundaire Scholen), verzameld tijdens het schooljaar 2014-2015 bij 2233 Vlaamse leerlingen verspreid over 48 Vlaamse secundaire scholen. Aangezien we werken met een geclusterde steekproef van leerlingen binnen scholen, was een multilevel analyse het meest geschikt (MLwiN 2.30).

De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat het individueel gevoel van veilig gehecht te zijn aan zowel ouders, leerkrachten als school geassocieerd wordt met minder etnische vooroordelen bij Vlaamse adolescenten. Wanneer leerlingen zich veilig gehecht voelen, zullen ze dus niet enkel meer tolerant, empathisch en zorgzaam zijn (Mikulincer & Shaver, 2005), maar ook minder bevooroordeeld zijn ten aanzien van etnische minderheden. Dit toont nogmaals het belang aan om niet enkel individuele kenmerken, maar ook de sociale relaties binnen een schoolcontext mee op te nemen in onderzoek rond vooroordelen (Author et al, 2010). Bovendien lijken Vlaamse leerlingen in scholen met meer etnische minderheden en meer sociale cohesie minder etnisch bevooroordeeld te zijn. Dit kan deels verklaard worden doordat leerlingen die zich gesteund en gerespecteerd voelen op school, meer empathisch zijn, meer respect hebben voor anderen en over meer sociale vaardigheden beschikken (Battistich, Solomon, Watson, & Schaps, 1997), allen eigenschappen die gerelateerd kunnen worden aan minder etnische vooroordelen (Mikulincer, 1997). De positieve invloed van de etnische

samenstelling van de school en veilige hechting op schoolniveau tonen bovendien aan dat ook schoolkenmerken een rol spelen bij het verklaren van etnische vooroordelen. Ten slotte bevestigen onze bevindingen het belang van enkele individuele en relationele kenmerken, die eerder gerelateerd werden aan de mate van etnische vooroordelen: jongens lijken meer etnisch bevooroordeeld te zijn dan meisjes (Vervoort, Scholte, & Scheepers, 2008), leerlingen in het TSO en BSO hebben meer vooroordelen tegenover etnische minderheden dan jongeren uit het ASO (Witte, 1999) en het hebben van allochtone vrienden gaat gepaard met minder etnische vooroordelen (Pettigrew, 2008; Vervoort, Scholte, & Scheepers, 2008).

Referenties

- Battistich, V., Solomon, D., Watson, M., & Schaps, E. (1997). Caring school communities. *Educational Psychologist*, 32(3), 137–151.
- Billiet, J., & Witte, H. (1995). Attitudinal dispositions to vote for a ‘new’ extreme right-wing party: The case of ‘Vlaams Blok’. *European Journal of Political Research*, 27(2), 181–202.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Brutsaert, H. (Ed.) (2001). *Co-educatie : studiekansen en kwaliteit van het schoolleven*. Leuven: Garant.
- Campbell, D. T. (1965). Ethnocentric and other altruistic motives. In D. Levine (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation*: 283–311. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Castelijns, J., Koster, B. & Vermeulen, M. (Eds.) (2009). *Vitaliteit in processen van collectief leren. Samen kennis creëren in basisscholen en lerarenopleidingen*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

- Dalal, F. (2006). Racism: Processes of detachment, dehumanization, and hatred. *Psychoanalytic Quarterly*, 75(1), 131.
- Author et al, 2012 [details removed for peer review]
- Libbey, H. P. (2004). Measuring student relationships to school: Attachment, bonding, connectedness, and engagement. *Journal of school health*, 74(7), 274–283.
- Mikulincer, M. (1997). Adult attachment style and information processing: individual differences in curiosity and cognitive closure. *Journal of personality and social psychology*, 72(5), 1217.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). Attachment security, compassion, and altruism. *Current directions in psychological science*, 14(1), 34–38.
- Pettigrew, T. F. (2008). Future directions for intergroup contact theory and research. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(3), 187–199.
- Scheepers, P., Gijsberts, M., & Coenders, M. (2002). Ethnic exclusionism in European countries. Public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. *European Sociological Review*, 18(1), 17–34.
- Author et al, 2006 [details removed for peer review]
- Author et al, 2010 [details removed for peer review]
- Vervoort, M., Scholte, R., & Scheepers, P. (2008). Allochtonen in de klas - De relatie tussen de proportie allochtonen in de klas, vriendschappen en interetnische attitudes van adolescenten. *Migrantenstudies*, 24(2), 128–147.

Witte, H. (1999). 'Alledaags' racisme in België. Een overzicht van de onderzoeksliteratuur over racistische opvattingen en een interpretatie van de betekenis van het opleidingsniveau. *Migrantenstudies*, 15(1), 2–27.

Wong, C. A., Eccles, J. S., & Sameroff, A. (2003). The influence of ethnic discrimination and ethnic identification on African American adolescents' school and socioemotional adjustment. *Journal of Personality*, 71(6), 1197–1232.